

‘Laat ik meteen zeggen dat we elkaar al zo’n 35 jaar kennen,’ zegt **Jeroen Smit**, alumnus bedrijfskunde en tot voor kort hoogleraar journalistiek aan zijn alma mater: **Laurentien van Oranje**, met wie hij *Nog lang en gelukkig* uitbracht, beaamt dat. Zij studeerde ooit geschiedenis in Groningen en is getrouwd met de broer van de koning. Maar bovenal is ze voortrekker van de Missing Chapter Foundation, die bedrijven in contact brengt met kinderen.

FRANKA HUMMELS

JEROEN VAN KOOTEN

ONDERZOEK

Onbevangenheid in de top

De laatste jaren van de middelbare school bracht Laurentien van Oranje in Tokyo door. ‘En toen kwam ik naar Groningen om te studeren. Mijn broer woonde daar al, en ik heb de eerste maanden bij hem doorgebracht. Dat was op de Poelestraat, in een huis met elf jongens. Jeroen was er daar één van. Zo’n band blijft en de laatste jaren spraken we elkaar regelmatig over waar we mee bezig waren. Dat leek op elkaar. Daarom belde ik twee, drie jaar geleden Jeroen, ik wilde zien of we misschien onze krachten konden bundelen.’

Kortetermijndenken

In die tijd was Jeroen Smit, onder meer chroniqueur van de teloorgang van ABN Amro, een pleitbezorger van meer rust in het zakenleven. Minder kortetermijndenken, meer bezinning. Van Oranje was net begonnen met Missing Chapter en voorzag raden van bestuur van een Raad van Kinderen. Ook reflectief, ook bedoeld om mensen in de top van het bedrijfsleven een pas op de plaats te laten zetten.

Nog lang en gelukkig heet het resultaat van hun samenwerking. In dit boek vertellen tien kopstukken, onder wie de RUG-alumni Marc Bolland (Marks & Spencer) en Paul Polman (Unilever), eerlijk met welke dilemma’s ze worstelen. ‘Hoe blijf je trouw aan jezelf in een wereld die vaak van je verwacht dat je maar stoer meedoet?’ wilde Feike Sijbesma van DSM bijvoorbeeld weten. En ‘Hoe blijf ik het goede doen terwijl ik in een systeem zit dat dit tegenwerkt?’ was Bolland’s vraag. Vijftien kinderen van tussen de 9 en 12 jaar voorzien hen in dit boek onbevangen van advies. ‘Je moet niet te veel hopen dat je de allerbeste bent, dat lukt gewoon niet, want er zijn altijd mensen die het beter doen,’ kreeg Bolland bijvoorbeeld te horen van Karo van 11. Tegen Sijbesma zei de jongen: ‘Zorg ervoor dat je werk een goed doel wordt, dan kan je geld verdienen en aan dat goede doel werken.’

Opgeslokt door werk

Het tweede deel van het boek bestaat uit een voorleesverhaal, over een jongetje dat zijn vader door zijn werk opgeslokt ziet worden. Van Oranje: ‘Het is onze droom dat kinderen het aan hun ouders voorlezen, zodat ze zo in gesprek raken over wat er wezenlijk toe doet, in het werk van hun ouders en in hun gezin. Het is mooi om terug te horen dat dat ook echt gebeurt.’

Smit: ‘Ik ben door dit project anders met mijn kinderen gaan praten. Daar ben ik Laurentien wel dankbaar voor. Het is niet dat ik ze nu heel anders

benader, maar ik merk dat ik met meer rust naar ze luister, meer doorvraag. Ik haal meer uit de spiegel die ze me voorhouden.’

Van Oranje: ‘Je merkt dat kinderen vaak sneller tot de kern komen. Op een seminar vroeg een topman bijvoorbeeld hoe hij het vertrouwen van de maatschappij kon terugwinnen. Kinderen vragen dan meteen wat hij met vertrouwen bedoelt. En geven hun eigen definitie: Ze vertrouwen mensen van wie ze weten dat die altijd het beste met hen voorhebben. Zo’n gesprek resoneert bij een topman zeker nog even na. Heeft hij wel echt het beste voor met de mensen van wie hij wil dat ze hem vertrouwen?’ Van Oranje vond dat de stem van kinderen te weinig werd gehoord in de wereld, terwijl ze in bijna alle gevallen belanghebbend zijn, omdat de toekomst van hen is. Ze willen ook graag meepraten, zegt ze, want ze hebben best een goed inzicht in wat voor problemen er in de wereld moeten worden opgelost. Dat ‘missende hoofdstuk’ wil ze met de Missing Chapter Foundation ondervangen. In de praktijk is de samenwerking tussen de inmiddels zeventig aangesloten bedrijven en de kinderen nog diepgaander dan die in het boek, vertelt ze. ‘De zakenmensen moeten ook aan de kinderen terugkoppelen wat ze met hun adviezen hebben gedaan. Ze kunnen zich er dus niet licht van afmaken én ze moeten heel precies formuleren. Dat proces is voor de volwassenen ongelooflijk leerzaam.’

Scherpe waarom-vragen

Kinderen zijn natuurlijk geen experts, ze hebben nog maar een gebrekkige kennis en al helemaal niet de verantwoordelijkheid om de grote problemen in de wereld op te lossen, benadrukken Smit en Van Oranje eensgezind. Experts blijven belangrijk en de tendens dat iedereen maar voortdurend over alles een mening formuleert, of die nu gefundeerd is of niet, wordt volgens hen met hun project niet versterkt. De kinderen zijn niet als de volwassenen die boze commentaren schrijven op internet. ‘Het is geen debat, dat je met ze voert,’ zegt Van Oranje. ‘Het is een dialoog. Kinderen delen hun onverwachte ideeën. En dat zet volwassenen aan het denken. Ze stellen scherpe waarom-vragen. Niet om iemand

onderuit te halen, maar omdat ze echt willen weten hoe iets zit. Er is geen winnaar aan het einde van het gesprek.’

Het maakt kinderen niet uit of iemand topman bij Unilever is of directeur van een school. Ze vinden het fijn als bazen naar ze luisteren, als ze serieus genomen worden, dat wel. Met prestige hebben ze nog niet veel op. Toch bekleden alle geïnterviewden in het boek topfuncties. Smit:

‘Hoe blijf je trouw aan jezelf in een wereld die vaak van je verwacht dat je maar stoer meedoet?’

Jeroen Smit en Laurentien van Oranje

‘Want volwassenen kijken daar wel naar. En deze mensen hebben een voorbeeldfunctie. Als zij zich kwetsbaar durven opstellen, vindt dat misschien navolging bij andere grote mensen.’

Autonoom denken

Als het aan de auteurs ligt, houdt de onbevangenheid van kinderen nooit op. ‘Het is altijd belangrijk om de wereld open te benaderen. Je moet wel kennis hebben, je moet jezelf informeren, maar blijf altijd autonoom denken. Geef je nooit zo maar over aan “het systeem”,’ zegt Van Oranje. ‘Zoveel volwassenen leggen zich erbij neer dat dingen nu eenmaal gaan zoals ze gaan. ‘Als ik dat doe, worden de aandeelhouders boos, dan ben ik morgen mijn baan kwijt’, zeggen ze bijvoorbeeld.’ Die houding is heel begrijpelijk, maar is een rem op innovatie.’ Met de Raad van Kinderen probeert ze het belang van onbevangenheid te laten zien, zodat die eigenschap ook binnen grote logge organisaties weer meer op waarde wordt geschat. En studenten, zijn die nog onbevangen? Smit: ‘In mijn vakgebied, de journalistiek, zie je dat veel van mijn leeftijdsgenoten in een soort kramp zijn geschoten. Ze zijn bang. Ze hebben altijd de krant volgeschreven, maar wat als er straks geen krant meer is? In de afgelopen jaren dat ik in Groningen doceerde, mocht ik weer met jonge mensen werken, van 22, 23

jaar die meteen hierna de arbeidsmarkt opgingen. En zij hadden er wel zin in. Dat geeft zoveel hoop. En bedrijven moeten echt meer naar deze generatie gaan luisteren, want zij begrijpen de toekomst wél.’

Studententijd

Hoe onbevangen waren de studenten Jeroen Smit en Laurentien van Oranje in hun studententijd? Smit herinnert zich vooral een tijd van vriendschap. Hij noemt de Groninger hoogle-
raar Douwe Draaisma, die opschreef hoe vormend de jaren rond je twintigste zijn – je blijft bijvoorbeeld altijd luisteren naar de muziek van toen. ‘In de pedagogiek noem je dat ‘creating the memory of tomorrow’,’ zegt Van Oranje, die Smits beeld deelt. Hoewel ze met veel genegenheid terugkijken op hun studententijd, zeggen ze allebei wel dat ze nu steviger in hun schoenen staan. ‘Je gaat toch al gauw mee in wat je denkt dat er van je verwacht wordt,’ zegt Van Oranje. Smit: ‘Pas de laatste jaren durf ik wat meer te kijken naar wat ik écht wil, wat bij mij past.’ Van Oranje: ‘Ik ben niet echt veranderd, maar heb met het ouder worden wel steeds meer geleerd waar mijn rol ligt. Ik houd van vragen stellen. Daarmee help ik hopelijk anderen om het besturen nóg beter te doen.’

‘Het is geen debat dat je met ze voert. Het is een dialoog. Er is geen winnaar aan het einde van het gesprek.’